

Tiesiskais regulējums vardarbības draudu novēršanā un pagaidu aizsardzības pret vardarbību nodrošināšanā

Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes
Dienestu koordinācijas biroja priekšnieka vietniece

Iveta ŠTRAUSA

Pamats grozījumiem normatīvajos aktos, kas paredz ieviest pagaidu aizsardzību pret vardarbību

Vardarbība ģimenē apzīmē visus fiziskas, seksuālas, psiholoģiskas vai ekonomiskas vardarbības aktus, kas notiek ģimenē vai mājās, vai starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai partneriem neatkarīgi no tā, vai vardarbības izdarītājs dzīvo vai ir dzīvojis vienā dzīvesvietā ar vardarbības upuri.

Vardarbība ir darbības, kas rada fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai ekonomisku kaitējumu (ieskaitot arī šādu darbību piedraudējumu, patvaļīgu brīvības atņemšanu).

Jāsecina, ka vardarbība, jo īpaši psiholoģiska, var pastāvēt un pastāvēt arī citās vidēs

Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr.606/2013

Par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās:

Regula būtu jāpiemēro aizsardzības pasākumiem, kurus nosaka nolūkā aizsargāt personu, ja ir nopietns pamats uzskatīt, ka ir apdraudēta minētās personas dzīvība, fiziskā vai psiholoģiskā neaizskaramība, dzīvība, drošība vai seksuālā neaizskaramība.

Regula paredz šo aizsardzības līdzekļu kontroli jebkurā ES dalībvalstī, kurā atrodas apdraudētā persona, neatkarīgi no tā, kurā valstī personai ir piemēroti aizsardzības pasākumi.

Pamats grozījumiem normatīvajos aktos, kas paredz ieviest pagaidu aizsardzību pret vardarbību

Likums „Grozījumi Civilprocesa likumā”

Likums „Grozījumi likumā „Par policiju”

Likums „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā”

Likums „Grozījumi Bāriņtiesu likumā”

Likums “Grozījumi Krimināllikumā”

MK 25.03.2014. Nr.161 “Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību”

Civilprocesa likums

250.⁴⁵ pants. Pagaidu aizsardzības pret vardarbību pamats

(1) Ja pret personu ir vērsta jebkāda fiziska, seksuāla, psiholoģiska vai ekonomiska vardarbība, kas notiek mājsaimniecībā, vai starp bijušajiem vai esošajiem laulātajiem vai citām savstarpēji saistītām personām neatkarīgi no tā, vai aizskārējs dzīvo vai ir dzīvojis vienā mājsaimniecībā ar aizskarto personu, tiesa vai tiesnesis pēc personas motivēta pieteikuma vai pieteikuma, kas iesniegts ar policijas starpniecību, var pieņemt lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību.

(2) Šā panta pirmā daļa piemērojama arī gadījumos, ja pret personu ir vērsta vardarbīga kontrole – tāda darbība vai darbību kopums, kas ietver aizskaršanu, seksuālu piespiešanu, draudus, pazemošanu, iebiedēšanu vai citas vardarbīgas darbības, kuru mērķis ir kaitēt, sodīt vai iebiedēt aizskarto personu.

(3) Izskatīt jautājumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību pieļaujams jebkurā procesa stadijā, kā arī pirms prasības celšanas tiesā.

Civilprocesa likums

250.⁴⁷ pants. Pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi

(1) Pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi ir:

- 1) pienākums atbildētājam atstāt mājokli, kurā pastāvīgi dzīvo prasītājs, un aizliegums atgriezties un uzturēties tajā;
 - 2) aizliegums atbildētājam atrasties mājoklim, kurā pastāvīgi dzīvo prasītājs, tuvāk par tiesas lēmumā par pagaidu aizsardzības pret vardarbību minēto attālumu;
 - 3) aizliegums atbildētājam uzturēties noteiktās vietās;
 - 4) aizliegums atbildētājam satikties ar prasītāju un uzturēt ar to fizisku vai vizuālu saskari;
 - 5) aizliegums atbildētājam jebkurā veidā sazināties ar prasītāju;
 - 6) aizliegums atbildētājam, izmantojot citu personu starpniecību, organizēt satikšanos vai jebkāda veida sazināšanos ar prasītāju;
 - 7) aizliegums atbildētājam izmantot prasītāja personas datus;
 - 8) citi aizliegumi un pienākumi, kurus tiesa vai tiesnesis noteicis atbildētājam un kuru mērķis ir nodrošināt prasītāja pagaidu aizsardzību pret vardarbību.
- (2) Šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā minēto pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekli nosaka, ja atbildētājs ir sasniedzis pilngadību.
- (3) Pieļaujams vienlaikus noteikt vairākus pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus.

Likums „Par policiju”

10.pants. Policijas darbinieka pamatpienākumi.

21) novērst tūlītējus draudus, ja persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, var nodarīt kaitējumu šajā mājoklī pastāvīgi dzīvojošas personas dzīvībai, brīvībai vai veselībai, līdz tiesa izskata jautājumu par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu;

22) kontrolēt, kā tiek pildīti tiesas (tiesneša) nolēmumi par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu.

12.pants. Policijas darbinieka vispārējās tiesības

10¹) ja pastāv tūlītēji draudi, ka persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, varētu nodarīt kaitējumu šajā mājoklī pastāvīgi dzīvojošas personas (turpmāk – aizsargājamā persona) dzīvībai, brīvībai vai veselībai, uz rakstveida pieteikuma pamata pieņemt lēmumu, kas uzliek par pienākumu personai, kas rada draudus, atstāt mājokli, kur pastāvīgi dzīvo aizsargājamā persona, neatgriezties un neuzturēties minētajā mājoklī un tā tuvumā (turpmāk – policijas lēmums par nošķiršanu) tuvāk par lēmumā noteikto attālumu uz laiku līdz astoņām dienām no lēmuma pieņemšanas brīža. Policijas lēmumā par nošķiršanu var noteikt arī aizliegumu personai, kas rada draudus, kontaktēties ar aizsargājamo personu

Polīcijas lēmums par nošķiršanu

Valsts policijas vai pašvaldības policijas darbinieks (policijas darbinieks), ierodoties aizsargājamās personas mājokļa adresē:

1. Noskaidro notikuma apstākļus;
2. Apzina aizsargājamo personu un personu, kas rada draudus;
3. Izvērtē, vai pastāv tūlītēji draudi aizsargājamās personas dzīvībai, brīvībai vai veselībai (vardarbības draudu risks);
4. Ja pastāv vardarbības draudu risks:
 - pieņem no aizsargājamās personas pieteikumu,
 - pieņem paskaidrojumu no personas, kas rada draudus,
 - pieņem paskaidrojumu no notikuma lieciniekiem,
 - pieņem policijas lēmumu par nošķiršanu.

Likums Par policiju

12. pants. Policijas darbinieka vispārējās tiesības

Policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos pienākumus atbilstoši dienesta kompetencei, ir tiesības:

10) aizturēt uz rakstveida pieteikuma pamata personas, kuras atrodas mājoklī alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu reibuma stāvoklī un var nodarīt kaitējumu sev vai apkārtējiem cilvēkiem, kā arī gadījumā, ja apkārtējie cilvēki baidās palikt vienatnē ar šo personu un ja nav cita pamata tās aizturēšanai, kā arī uzturēt tādas personas policijas iestādē līdz atskurbšanai vai apstākļu noskaidrošanai, bet ne ilgāk par 12 stundām.

Bērnu tiesību aizsardzības likums

27.pants. Bērna šķiršana no ģimenes

(1) Bērnu var šķirt no ģimenes, ja:

1) bērna dzīvība, veselība vai attīstība ir nopietni apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu, kā arī aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu (sociālās vides) dēļ;

2) bērns nopietni apdraud savu veselību vai attīstību, lietojot alkoholu, narkotiskās vai toksiskās vielas;

3) bērns ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu.

(2) Šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā paredzētajos gadījumos bērns šķirams no ģimenes, ja nav iespējams novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus, viņam paliekot ģimenē. Ģimenes izlikšana no dzīvojamām telpām nedrīkst būt par iemeslu bērna šķiršanai no vecākiem.

(3) Šķirot bērnu no ģimenes, viņam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa, audžuģimenē vai bērnu aprūpes iestādē, kā arī valsts apmaksāta neatliekamā medicīniskā palīdzība ārstniecības iestādēs vai palīdzība sociālās rehabilitācijas iestādēs. Bērnam primāri tiek nodrošināta iespēja augt pie aizbildņa vai audžuģimenē.

(3¹) Ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina, ja aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē nav piemērota konkrētam bērnam. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē.

Likums „Par policiju”

12.¹ pants. Policijas lēmums par nošķiršanu

Policijas lēmums par nošķiršanu ir administratīvais akts, kas stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī un ir izpildāms nekavējoties. Policijas lēmumā par nošķiršanu noteiktais pienākums ir spēkā līdz lēmumā norādītajam laikam.

Policijas lēmums par nošķiršanu ir apstrīdams un pārsūdzams Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Policijas lēmuma par nošķiršanu apstrīdēšana un pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

Personai, kas rada draudus, var uzlikt piespiedu naudu katru reizi, kad tā pārkāpusi policijas lēmumu par nošķiršanu.

Šā panta piektajā daļā minēto un citu Administratīvā procesa likumā paredzēto piespiedu izpildes līdzekļu piemērošanas apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur to izpildi.

12.¹ pants. Policijas lēmums par nošķiršanu

Ja pieņemts policijas lēmums par nošķiršanu un aizsargājamā persona vai tās likumiskais pārstāvis vēlas, lai tiesa izskatītu jautājumu par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu, policija nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darbdienā, nosūta tiesai lēmuma norakstu, personas rakstveida pieteikumu tiesai, kā arī citu informāciju, kas ir policijas rīcībā un var būt noderīga tiesai, izskatot jautājumu par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu.

Civilprocesa likums

250⁵⁸.pants. Jautājuma izskatīšana par pagaidu aizsardzību pret vardarbību

(1) Pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību tiesa vai tiesnesis izlemj ne vēlāk kā nākamajā darbdiennā pēc pieteikuma saņemšanas, ja nav nepieciešams pieprasīt papildu pierādījumus vai kavēšanās varētu radīt būtisku prasītāja tiesību aizskārumu. Minēto pieteikumu tiesa vai tiesnesis izlemj, iepriekš par to nepaziņojot lietas dalībniekiem.

(2) Ja pierādījumi nav pietiekami vai tie jāpieprasa no pieteikumā norādītajām valsts vai pašvaldību iestādēm vai citām fiziskajām vai juridiskajām personām, tiesa vai tiesnesis pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību izlemj 20 dienu laikā pēc pieteikuma saņemšanas.

Krimināllikums

168.¹ pants. Nolēmuma par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nepildīšana

Par ļaunprātīgu nolēmuma par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nepildīšanu — soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

Kriminālprocesa likums

253.pants. Aizliegums tuvoties noteiktai personai vai vietai

(1) Aizliegums tuvoties noteiktai personai ir ar procesa virzītāja lēmumu paredzēts ierobežojums aizdomās turētajam vai apsūdzētajam atrasties attiecīgajai personai tuvāk par lēmumā minēto attālumu, izvairīties no fiziska vai vizuāla kontakta ar to un neizmantojot nekādus sakaru līdzekļus vai informācijas nodošanas paņēmienus, lai kontaktētos ar šo personu.

(2) Aizliegums tuvoties noteiktai vietai ir ar procesa virzītāja lēmumu paredzēts ierobežojums aizdomās turētajam vai apsūdzētajam apmeklēt attiecīgo vietu vai atrasties tai tuvāk par lēmumā minēto attālumu.

(3) Par šā panta pirmajā un otrajā daļā minēto aizliegumu pārkāpumu nav uzskatāma tuvošanās noteiktai personai vai vietai, ja tas notiek kriminālprocesa ietvaros, pildot procesa virzītāja norādījumus.

Nobeigums

Grozījumi Civilprocesa likumā

Grozījumi likumā «Par policiju»

Grozījumi Krimināllikumā

Grozījumi Bāriņtiesu likumā

Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā

Paldies!

LATVIJAS VALSTS POLICIJA

